

Міністерство освіти і науки України
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

Збірник наукових статей

Том 2

Суми – 2020

УДК 37:001.895(063)

О-72

*Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 14 від 30 листопада 2020 р.)*

Редакційна колегія:

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
С. М. Грицай – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
О. В. Гузенко – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Г. Л. Єфремова – кандидат педагогічних наук (Україна)
І. Л. Кежковська – кандидат педагогічних наук (Польща)
С. М. Коваленко – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Д. В. Кудінов – доктор історичних наук, доцент (Україна)
А. К. Минбаєва – доктор педагогічних наук, професор (Казахстан)
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Л. О. Суцєнко – доктор педагогічних наук, доцент (Україна)

О-72 Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей у 2 томах / За заг. ред. О.В. Гузенко. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. – Т.2. – 304с.

ISBN 978-617-7487-79-0

ISBN 978-617-7487-81-3

У збірнику представлені матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка», що розкривають теоретичні та практичні основи розвитку інноваційних процесів в освіті, особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості в умовах інноваційних змін в освіті, ретроспективний погляд на інновації в навчально-виховному процесі та управлінні, культурологічні, етнологічні та філософські засади освітніх інновацій, розвиток особистісно-професійної компетентності в умовах післядипломної освіти та вплив інноваційних процесів на управління освітою в сучасному світі та розвиток суспільства.

Конференція проводиться за ініціативою КЗ Сумський ОІППО з метою обговорення філософських, психологічних, педагогічних та управлінських проблем освітніх інновацій у контексті інформаційного розвитку суспільства

Наукові статті подано в авторській редакції.

УДК 37:001.895(063)

ISBN 978-617-7487-79-0

ISBN 978-617-7487-81-3

© Колектив авторів, 2020

© ФОП Цьома С.П., 2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
SI Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

INNOVATIONS IN EDUCATION: PHILOSOPHY, PSYCHOLOGY, PEDAGOGY

Collection of scientific articles

Volume 2

Sumy – 2020

РОЗДІЛ II.

ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: СТРАТЕГІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Галущенко Ирина ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ СОВРЕМЕННОЙ МУЗЫКИ В КОНСЕРВАТОРИИ.....	65
Гребеник Антон ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	67
Гузенко Оксана КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	72
Ємельянова Євгенія СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.....	76
Івашина Людмила РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	80
Каюмова Хурилко КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД-ОСНОВА ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ.....	84
Лисенко Галина, Волкова Світлана ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПДАБА.....	95
Онгаров Мансур МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ПОЛЕВОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ.....	99
Пирматов Серик К ВОПРОСУ О ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЯХ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ВУЗА	103
Твердохліб Олена, Ликова Ирина ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ».....	106
Тохириён Шахлои ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ УПОТРЕБЛЕНИЯ СИНОНИМОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ТВОРЧЕСТВА ПОЭТА БОЗОРА СОБИРА ПОСРЕДСТВОМ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	110

РОЗДІЛ III.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зарипова Карима ТАНЕЦ НА МАНЕЖЕ ЦИРКА.....	119
Клочко Олексій ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВОЛОНТЕРІВ ДО НАДАННЯ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ.....	122

Messenger Facebook и другие. Также в качестве наиболее удобных средств обмена информацией является электронная почта, блог и форум, которые чаще всего используются для информационной поддержки родителей, обеспечения обратной связи с семьями воспитанников, своевременного оперативного донесения информации. Таким образом, современный педагог максимально мотивирован на применение информационных технологий в своей профессиональной деятельности; достаточно активно использует электронные образовательные и справочные ресурсы, стремится к налаживанию профессионально-педагогического взаимодействия с педагогами.

В процессе преподавательской деятельности в художественном вузе, мы учим студентов и магистрантов владению навыками разработки стратегических планов творческого обновления и реорганизации образовательного процесса с использованием информационно-коммуникационных технологий; умению применять информационные технологии для моделирования творческих работ, выполнения чертежей и эскизов; владею навыками работы с компьютерными программами. Принципиальным элементом для создания творческих работ являются современные электронные образовательные ресурсы.

ЛИТЕРАТУРА

1. Указ Президента Республики Узбекистан «О Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан в 2017-2021 годах» от 7 февраля 2017 года // Учитель Узбекистана. – Ташкент, 2017. – № 6 (2453). – 10 февраля. – С. 1-3.
2. Указ Президента Республики Узбекистан «О мерах по дальнейшему совершенствованию системы управления в области культуры и спорта» от 15 февраля 2017 года // Учитель Узбекистана. – Ташкент, 2017. – № 7 (2454). – 17 февраля. – С. 1-2.
3. Гладкова Ю.А., Иванова Н.Н. Информационная компетентность как ключевая составляющая профессиональной компетентности педагога дошкольной образовательной организации // Дошкольник. Методика и практика воспитания и обучения. – М., 2019. – № 1. – С. 34-43.
4. Ройтблат О.В. Неформальное образование педагогических работников: вчера, сегодня, завтра // Вестник ТОГИРРО. – Т., 2014. – № 2(29). – 234 с.

Твердохліб Олена, Ликова Ірина
(Харків, Україна)

ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

В роботі розглянуто актуальність інтегрованого підходу до вивчення дисциплін природничого циклу у старшій (профільній) школі, зміст та завдання проектів навчальних програм інтегрованого курсу «Природничі науки», які проходять апробацію в ряді шкіл країни. Проаналізовано зміст і завдання дисциплін біологічного циклу при підготовці вчителя природничих наук.

Ключові слова: інтегрований курс, дисципліни біологічного циклу.

В работе рассмотрены актуальность интегрированного подхода к изучению дисциплин естественнонаучного цикла в старшей (профильной) школе, содержание и задачи проектов учебных программ интегрированного курса «Естественные науки», которые проходят апробацию в ряде школ страны. Проанализировано содержание и задачи дисциплин биологического цикла при подготовке учителя естественных наук.

Ключевые слова: *интегрированный курс, дисциплины биологического цикла.*

The relevance of the integrated approach to the study of natural cycle disciplines in senior (profile) school, the content and objectives of the draft curriculum of the integrated course «Natural Sciences», which are being tested in a number of schools in the country, are revealed. The content and tasks of the disciplines of the biological cycle in the training of a teacher of natural sciences are analyzed.

Key words: *integrated course, biological cycle disciplines.*

Підготовка майбутніх учителів у педагогічному університеті має відображати потреби суспільства, враховуючи досягнення сучасної науки і педагогічної практики. Якісна підготовка фахівців передбачає формування не лише фундаментальних знань майбутніх учителів, а й таких, які здатні забезпечити професійну гнучкість.

Сучасний фахівець повинен мати уявлення про закони існування й розвитку реального світу та характер основних зв'язків між його складовими, повинен уміти визначити своє місце в ньому на основі пізнання структури сучасного світу. Так як пізнавальна діяльність суспільства відбувається в системі освіти, педагогічна інтеграція повинна створити умови для формування у свідомості майбутніх фахівців взаємозв'язків між елементами соціального й природного світу. Існує велика кількість напрямків розвитку інтеграційних процесів у навколишньому середовищі, які обумовлені розмаїттям об'єктивно існуючих зв'язків між складовими цілісної картини світу. Пізнати все різноманіття об'єктивних зв'язків і закономірностей їхнього розвитку дуже складно, але майбутній фахівець повинен усвідомити наявність інтеграційних процесів.

Інтеграція як процес створення цілісної і багатовимірної картини світу сьогодні набуває статусу одного з провідних методологічних принципів освіти, адже вона відображає якість суспільства. Як зазначають автори Д. Череднік, С. Даньшева, інтеграція у освітньому просторі є джерелом розвитку цілісного світосприйняття, основою розкриття єдності явищ об'єктивної дійсності, що сприяє створенню системного образу світу [1].

Інформація стає об'єктом і засобом освітньої діяльності людини, отже сучасний учитель повинен вміти застосовувати сучасні інформаційні технології в навчальному процесі та в процесі самовдосконалення.

За концепцією Нової української школи [2], у старших класах має бути профільне навчання. За новою освітньою програмою, навчальні заклади можуть обирати один-два предмети, які діти вивчатимуть на профільному рівні. Закон «Про освіту» [3], закон «Про середню освіту» [4] і концепція Нової української школи передбачають академічну автономію закладів – зокрема, можливість розробляти власні навчальні плани і програми. Здобувачі нашого факультету можуть виступати співавторами навчальних планів та програм.

На сьогодні розроблено чотири проекти навчальних програм інтегрованого курсу «Природничі науки», які розміщені на сайті МОН [5]. Їх автори пропонують різні підходи до викладання дисциплін природничого циклу у старшій (профільній) школі.

Так, Дьоміна І.О., Задоянний В.А. та Костик С.І., автори одного із проектів, вважають, що головними перевагами курсу «Природничі науки» є можливість вчителя навчити учнів передбачати зміни, які відбуваються в навколишньому світі. Основні задачі, які ставлять автори, це «передати дух наукового пізнання, навчити конструювати комплексну картину навколишнього світу з окремих розрізнених фактів, показати об'єктивність, перевіреність та системність наукових знань, продемонструвати науку як найважливіший чинник технічного прогресу й перетворення дійсності».

Авторський колектив під керівництвом В. Р. Ільченко наголошують, що «мета курсу спрямована на формування в учнів природничо-наукової картини світу (ПНКС) та природничо-наукової компетентності, уявлень про роль і місце людини в природі, засвоєння ними основних понять природознавства, що складають ядро знань про природу, на створення особистісно-значимої системи знань – образу природи як основи життєствердного образу світу».

Фахівці з авторського колективу під керівництвом Т. М. Засекіної зазначають, що «основна мета курсу полягає в тому, щоб на базі широкої інтеграції знань сформувати науковий світогляд, основи природничо-наукової культури і розкрити роль природничих наук в розвитку цивілізації; навчити не тільки оцінювати моральні, економічні та ціннісні аспекти природничих досліджень, а й уміти адаптуватися до динамічного сьогодення та майбутнього. Провідною ідеєю курсу є те, що складні та різноманітні явища природного світу можуть бути пояснені: з точки зору системи природничих наук: астрономічний, біологічний, географічний, екологічний, фізичний та хімічний компоненти об'єктів і явищ; з точки зору потреб і стану: людини, суспільства і навколишнього середовища; з історичної точки зору: минуле, сучасне, майбутнє».

Автори четвертого проекту «Природничі науки. Минуле, сучасне та можливе майбутнє людства і біосфери» Шабанов Д.А. та Козленко О.Г. основною метою курсу ставлять «зростання індивідуального та колективного адаптивного потенціалу учнів у швидкозмінній сучасності та у недостатньо передбаченому майбутньому». Автори сподіваються, що запропонований курс «формуватиме цілісний природничо-науковий світогляд, розвиватиме розуміння причинно-наслідкових зв'язків у природних процесах та їх впливі на суспільство, сприятиме розвитку у майбутніх громадян здатності приймати відповідальні рішення щодо власного життя та майбутнього України». Особливу увагу при викладенні цього курсу приділено актуальним і суперечним проблемам сучасності. Матеріал природничих наук розглядається у порядку, що заданий загальним принципом побудови курсу: причинно-наслідкові зв'язки, що є причиною сучасного стану біосфери і людства; характеристика сучасного стану та тенденцій, що формують майбутнє; різні варіанти майбутнього та спосіб дій окремої людини, народу і держави, а також людства в цілому, що наближає бажане майбутнє.

Таким чином, представлені авторські програми об'єднанні загальною ідеєю формування цілісного природничо-наукового світогляду та розуміння причинно-наслідкових зв'язків у природних процесах.

Аналіз кожної із запропонованих програм показав, що Нова українська школа (НУШ) потребує фахівців, здатних цілісно викладати інтегрований курс «Природничі науки» у старшій (профільній) школі. На сьогодні, в школах, які долучилися до апробації програм цих курсів, викладання, здебільшого, здійснюється декількома вчителями-предметниками.

Саме тому, у 2018 р. природничим факультетом ХНПУ імені Г.С. Сковороди було ініційовано створення освітньої програми «Природничі науки» для здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти. Освітня програма «Природничі науки» реалізується в межах спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки) і спрямована на підготовку вчителів природничих наук, фізики, хімії, біології, здатних цілісно викладати інтегрований курс у старшій (профільній) школі.

Викладання вищезазначеного курсу передбачає володіння фахівцем фундаментальних знань з фізики, хімії, біології та географії. Саме тому, до освітньої програми, які реалізується на природничому факультеті було включено такі освітні компоненти як «Загальна біологія та методика викладання біології в інтегрованому курсі», «Фізика і методика викладання фізики в інтегрованому курсі», «Хімія та методика викладання хімії в інтегрованому курсі» та «Географія та методика викладання географії в інтегрованому курсі».

Біологічний цикл є базовим при формуванні цілісного світогляду учнів. Саме освітні компоненти біологічного циклу формують у здобувачів такі компетентності як здатність систематизувати теоретичні та практичні знання з природничих наук, здійснювати інтеграцію змісту, форм і сучасних методів навчання природничих наук для формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу.

Навчальна дисципліна «Загальна біологія та методика викладання біології в інтегрованому курсі» спрямована на ознайомлення здобувачів із універсальними для всіх біологічних систем закономірностями будови й функціонування живих організмів на різних рівнях їхньої організації; організацією клітини як структурної, функціональної і генетичної одиниці живого; закономірностями індивідуального розвитку організмів; закономірностями успадкування та мінливості на всіх рівнях організації живого; організацію спадкового матеріалу, механізми передачі та експресії генів; технологій і методики викладання біології з урахуванням основних завдань, які висунуті реформою системи освіти в Україні; основними положеннями методики викладання, теоретичними і практичними напрямками розвитку біологічної освіти; сучасними технологіями проведення занять. В курсі гармонійно поєднана базова та сучасна інформація з основних біологічних питань, включених до інтегрованого курсу та методика викладання цих тем в інтегрованому курсі.

Основними завданнями навчальної дисципліни є вивчення загальних закономірностей будови і функціонування живих організмів, рівнів організації живих організмів, закономірностей розвитку, розмноження і успадкування на всіх рівнях організації живого; вивчення основних розділів шкільної

навчальної інтегрованої програми; ознайомлення з різними альтернативними програмами для шкіл різних типів; оволодіння змістом основних біологічних понять та методикою їх викладання.

Біологічний цикл в освітній програмі «Природничі науки» не обмежений вищезазначеною навчальною дисципліною. Формуванню у учнів цілісного науково-природничого світогляду також сприяють такі освітні компоненти як «Еволюція всесвіту, життя на Землі і людини», «Біосферологія, основи природокористування та екологічної освіти» та ін.

Підготовка магістрів за освітньою програмою «Природничі науки», яка реалізується на природничому факультеті ХНПУ імені Г.С. Сковороди, дозволить підготувати фахівця, здатного якісно і професійно викладати інтегрований курс «Природничі науки» у старшій (профільній) школі і бути конкурентоспроможними на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні процеси в освіті / Д. Череднік, С. Даньшева // Новий Колегіум. - 2018. - № 3. - С. 44-47. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2018_3_11
2. [https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-\[shkola-compressed\].pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-[shkola-compressed].pdf)
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text>
5. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

Тохириён Шахлои

(Душанбе, Республика Таджикистан)

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ УПОТРЕБЛЕНИЯ СИНОНИМОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ТВОРЧЕСТВА ПОЭТА БОЗОРА СОБИРА ПОСРЕДСТВОМ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Основними проблемами, з якими стикається викладач предмета філології при гуманітарній освіті, є викладання мови і літератури. На жаль, для поглибленого вивчення дисциплін таджицької мови і літератури недостатньо матеріалів і наукових праць.

У статті представлені рекомендації по теоретичним питанням вживання синонімів у процесі вивчення творчості поета Бозора збираючи за допомогою інноваційних технологій і обґрунтовані конкретними науковими шаблонами і теоретичними аргументами.

Ключові слова: література, виховання, навчання, синоніми, інформаційні технології, ефективність, результат.

Основными проблемами, с которыми сталкивается преподаватель предмета филологии при гуманитарном образовании, являются преподавание языка и литературы. К сожалению, для углубленного изучения дисциплин таджикского языка и литературы недостаточно материалов и научных трудов.

В статье представлены рекомендации по теоретическим вопросам употребления синонимов в процессе изучения творчества поэта Бозора Собира посредством инновационных технологий и обоснованы конкретными

Наукове видання

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ:
ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА**

Збірник наукових статей
у 2-х томах

Том 2

Підп. до друку 30.11.2019.
Формат 60x84/16. Гарнітура Arial.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 17,67.
Ум. фарб.-відб. 17,67. Обл.-вид. арк. 20,8.
Тираж 100 пр. Вид. № 85.

Видавець і виготовлювач:
ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.